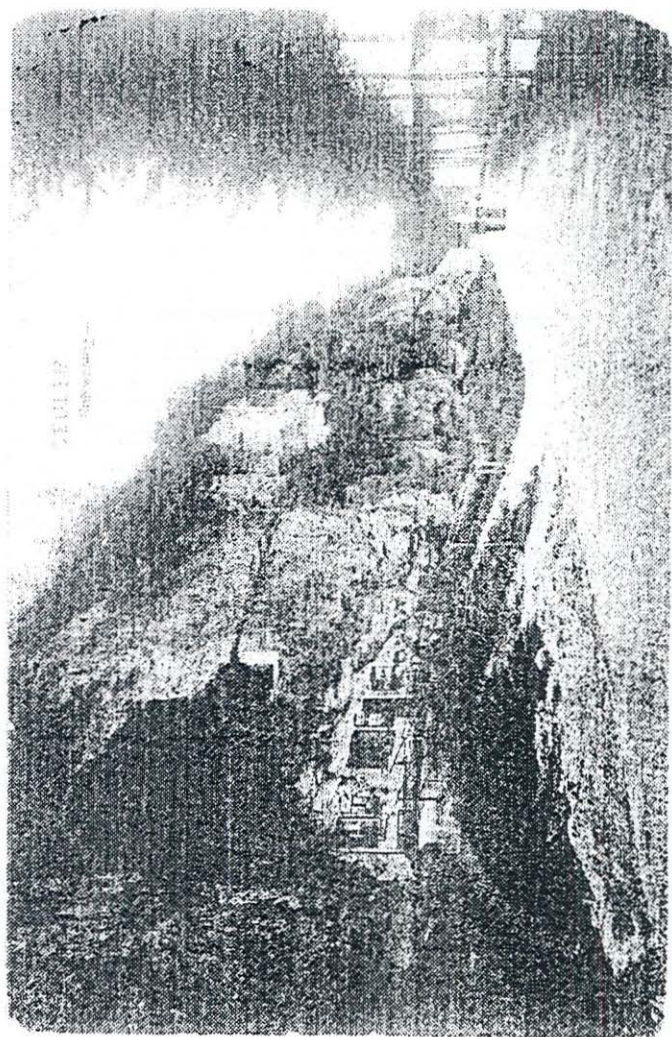

Secretariaat	SOK-Mededelingen	SOK-INFO	Algemeen adres
Ed Rousseau Papenweg 116 6212 CJ Maastricht Tel: 043-251475	Ton Breuls Bovenstraat 28 3770 Kanne/Riemst Tel: 00-3212454059	Joep Orbons Holdaal 6 6228 GH Maastricht Tel: 043-618793	Natuurhistorisch Genootschap Postbus 882 6200 AW Maastricht

De stuurgroep van de SOK bestaat uit:

Ton Breuls 00-3212454059 Voorzitter
Ed Rousseau 043-251475 Secretaris

Overige stuurgroepleden:

Rik Bastiaens	020-6209495	Han Bochman	043-433355
Ed de Grood	043-293067	Olav Hensing	043-218473
Marjan Melkert	043-258608	Joep Orbons	043-618793
Roger Reinartz	043-215292	Luck Walschot	

De SOK is geassocieerd met "Subterranea Britannica".

SOK-Groeven

De SOK heeft een aantal groeven in zijn beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Voor het betreden van deze groeven moet U contact opnemen met de beheerder:

Groeve	Beheerder	Tel:
Koeleboschgroeve	Ed de Grood	043-293067
Roothergroeve	Annelies Heynen	043-611357
Nieuwegroeve	Han Bochman	043-433355
Apostelgroeve	Ton Breuls	00-3212454059
Theunisgroeve	Giel Bindels	043-472560
St. Pietersberg (Noordelijk en Zonneberg)	Ed de Grood	043-293067
Fallenberggroeve	(Nog) Niet toegankelijk	-

Bij inbraak in SOK-groeve:

- Bij constatering van inbraak en/of vernielingen aan een van onze SOK-groeven dit direct melden, liefst dezelfde dag nog.
- Melden van vernielingen bij onderstaande personen. Als de eerste niet bereikbaar is, dan de volgende op de lijst.
 - 1° Groevebeheerder van die groeve. Voor namen en telefoonnummers, zie hierboven.
 - 2° Han Bochman, materiaalbeheer, 043-433355
 - 3° Ed de Grood, groveopzichter, 043-293067
 - 4° Ton Breuls, voorzitter SOK, 00-3212454059
 - 5° Ieder ander stuurgroep lid. Voor namen en telefoonnummers, zie hierboven.
- De SOK zal er dan voor proberen te zorgen dat de afsluiting van de groeve binnen vierentwintig uur hersteld is.

Voorpagina:

Op de voorpagina staat een prent uit het archief van Luc Walschot.

Oproepen van en naar SOK-Leden

Nieuwe SOK leden

Wij heten als nieuw SOK-lid hartelijk welkom:

Dresens M., Tafelstraat 1, 6211 JD Maastricht, Tel: 043-259031

Jansen L., Postweg 102, 6121 HR Born, Tel: 04498-54925

Loumen R., Begoniastraat 22, 6101 LX Echt, Tel: 04754-84966

Peters R., Spoorstraat 54, 6114 EM Susteren, Tel: 04499-2186

Adreswijziging

Luttik, R. Catalpastraat 56, 1326 DP Almere, Tel: 036-5378261

Oproep

Gevraagd worden oude nummers van SOK-mededelingen. Prijs nader overeen te komen.

Contact opnemen met:

Herman W. de Swart

Koolstraat 56

2312 PT Leiden

Telefoon: 071-210152

Bericht Ton Breuls

In SOK-INFO 60 (september 1994) heb ik een oproep gedaan me te helpen bij het inventariseren van getekende of ingekraste scheepjes.

Op het gevaar af mensen te vergeten bedank ik nu al (in willekeurige volgorde) Johan, Hans, John, Roger, Ed, Jos, Berno, Theo, Ivan, Ludo, Bart, Luck en Eric.

Het doel van dit bericht is tweeledig: ik zou u tevens willen aansporen uw verzoeken, oproepen of vragen te richten tot de redactie van SOK-INFO. U ziet het. Het werpt heel wat vruchten af. En...mocht u nog scheepjes tegen komen, ik hou me van harte aanbevolen.

Recente publicaties

GRSMA, Bulletin no 16

Deze uitgave bevat een artikel over een souterrain in Barbençon en over mijnen in het hertogdom Chimay. Verder is er een inventarisatie van ondergrondse zaken in het Waalse. Deze uitgave is in te zien bij zowel Ton Breuls als bij Joep Orbons.

Speleo Nederland Pierk (4, 1994)

De publicatie van de Nederlandse speleologische vereniging bevat een serie artikelen over grottonderzoek in België, Oostenrijk en Frankrijk. Ook artikelen over materiaalstudies zijn weer aanwezig. Daarnaast is er een uitgebreid artikel over vleermuis onderzoek in Belgische grotten. Hierin wordt verslag gedaan van vier jaar intensieve vleermuis tellingen in 53 Belgische grotten. Pierk is in te zien bij zowel Ton Breuls als bij Joep Orbons.

Op zaterdag 11 februari om 11:30 uur is er de mogelijkheid voor de SOK-leden om onder leiding van SOK-lid Pierre Penders het fort van Eben-Emael exclusief en uitgebreid te bezoeken.

De kosten voor dit bezoek bedragen Bfr 120. In verband met de organisatie (zoals aantal deelnemers, gidsen, enz.) is het noodzakelijk dat u zich van te voren opgeeft bij Pierre Penders. Dit dient te geschieden vóór maandag 6 februari bij Pierre, Cupidohof 42, 6215 SH Maastricht (schriftelijk) of tel: 043-436932.

Verslag ledenavond 16 december 1994,

Ton opende de avond voor 40 aanwezige Sokkers om 19.40 uur met de mededeling dat de blokbreker Lou Bischeroux uit Sibbe plotseling was overleden. Na een minuut stilte werd de avond hervat met het feit dat op 14 december om 19.00 uur 1994 er een traditie gebroken werd: Joep Orbons was papa geworden middels een **zoon** met de naam Jeffrey!

Een ander heuglijk feit was dat SOK-mededelingen nr. 23 bij de drukker ligt en het een themanummer betreft dat 92 pagina's telt. Rond de jaarwisseling zal deze publikatie uitkomen.

Ton riep namens Ed de Grood om onderzoeksvoorstellen in te dienen voor de groeven van Stichting Limburgs Landschap. Dit moet wel gebeuren voor 31 december bij Ed onder de voorwaarde dat er een verslag(je) van het onderzoek gemaakt moet worden. Op 5 januari organiseert de SOK samen met de Kring Maastricht een thema avond, die in het teken staat van het ondergrondse (zoals ieder jaar). Er wordt een onderwijsfilm uit 1918 getoond die het Zuidlimburgs landschap zowel boven als ondergronds laat zien. Aansluitend is er een nieuw-jaarsborrel.

Nu de SOK meer dan honderd leden telt en er voorkomen moet worden dat we binnenkort met nummers worden aangesproken is het idee geboren om de leden eens zelf aan het woord te laten en zichzelf voor te stellen (zie SOK-info 61). Dit project heeft Marjan Melkert op zich genomen.

Na al deze mededelingen vertelde de heer Maes iets over fort Eben-Emael aan de hand van dia's. In het voorjaar is het mogelijk om met de SOK eens te komen kijken in het fort tegen een kleine vergoeding. (Zie elders in deze SOK-INFO) Ton vertelde hierna nog iets over een kleine groeve nabij het fort Eben-Emael. Tijdens de pauze was er de mogelijkheid om de mini-fototentoonstelling van de heer Wetzels en de themaboeken van Jan Spee te bekijken. Na de pauze vertelde ondergetekende nog kort iets over het machinaal blokbreken in Frankrijk (Soissons).

De avond werd gesloten door Ton met de mededeling dat de ENCI bang is voor negatieve publiciteit. Vooral met betrekking tot de St. Pietersberg moet de zaak van 2 kanten worden bekeken. Daarom heeft de ENCI ons uitgenodigd om eens op bezoek te komen om het bedrijf eens van de 'andere' kant te bekijken. Er bestaat dan ook de mogelijkheid om de groeve te bezoeken.

Rik Bastiaens, 2 januari 1995

St. Pietersberg onderzoek

Nu de afsluiting van de gangenstelsels Zonneberg en Noord in de praktijk blijkt te werken wordt het de hoogste tijd om het onderzoek naar allerlei aspecten ervan weer ter hand te gaan nemen. Dit is mede in het licht van de overdracht van de St. Pietersberg van de provincie Limburg naar Natuurmonumenten belangrijk, omdat daarbij het beheersplan in werking gaat treden waarbij toegang verleend wordt aan diegenen die wetenschappelijk onderzoek verrichten. De SOK moet dan net als voorheen hard kunnen maken dat er onderzoek verricht wordt en dat dit onderzoek op papier zijn neerslag vind. Dit wil zeggen dat het moment gaat aanbreken dat er nieuwe onderzoeksverslagen over de gangenstelsels van de St. Pietersberg gepubliceerd zouden moeten gaan worden. Dat is goed voor de gangenstelsels, en wat goed is voor de gangenstelsels is meestal ook wel goed voor de SOK.

Er is echter wel een groot probleem. Door de lange periode waarin er nagenoeg nauwelijks onderzoek gedaan is en er dus ook nauwelijks gepubliceerd is, is iedereen het zicht kwijt geraakt op de verschillende aspecten die onderzocht kunnen worden.

Het is moeilijk om na te gaan wat wel en wat niet goed onderzocht is. Waar blijft bijvoorbeeld een deugdelijke graafrichtingenkaart? Het is onduidelijk welke onderwerpen nog in behandeling zijn en of er soms onderzoeken zijn die onaf zijn en die nu afgemaakt kunnen worden. Denk bijvoorbeeld aan het register van Pieter Stas de jongere. Daarnaast moeten er tal van onderbelichte onderwerpen bestaan die pionierswerk vergen. Wie beschrijft bijvoorbeeld de blokbrekersmethode van de St. Pietersberg, en hoe werden de gangen uitgediept? Hoe zit het bijvoorbeeld met het synthetiserend verhaal van de ontginning van na 1500, als vervolg op het artikel van F. S. van Westreenen van de SOK Mededelingen 12? Enz. Enz.

Er ligt nog zo veel fantastisch materiaal in de archieven, de berg en elders dat veel informatie kan opleveren, en dat op ontsluiting wacht, dat er nog jaren aan gewerkt kan worden. Daarom wil ik graag een werkgroep binnen de SOK starten waarin leden en andere belangstellenden bij elkaar kunnen komen om van gedachten te wisselen en elkaar met ideeën en informatie te helpen om dit soort onderzoeken op gang te brengen. Hier kan een positieve invloed van uitgaan naar allerlei kanten. Zo kan er gewerkt worden aan bijvoorbeeld een themanummer voor de SOK Mededelingen. Dan kunnen er ook informatieve ledenavonden georganiseerd worden, of een nieuwe serie briefings voor de V.V.V. grottengidsen. Op deze manier kunnen de gangenstelsels van de St. Pietersberg eindelijk weer de aandacht krijgen die ze verdienen. Dan kunnen er mensen op een zinnige manier plezier aan beleven.

Om een begin hiermee te maken wil ik iedereen die met zichzelf in overleg is om onderzoek in de St. Pietersberg te doen bij mij thuis uitnodigen om over dit onderzoek te praten met de andere belangstellenden. De bijeenkomst vind plaats op zaterdag 11 februari in de H. Goovaertsweg 4 om 14.00 uur.

Met vriendelijke groet, en mogelijk tot de 11e februari,
Marjan Melkert
H. Goovaertsweg 4
6212 BX Maastricht.
043-258608

Defensie gemaand afval Cannerberg op te ruimen

De Cannerberg deed van 1970 tot 1992 dienst als operationeel hoofdkwartier, toen in juni 1992 de NAVO de sleutel overdroeg aan het Ministerie van Defensie. Onderzoek van het Openbaar Ministerie toonde aan dat er dringend behoefte was aan een grote sanering: 13000 m3 afval, waaronder blauwe asbest, electromotoren, chemisch afval, bouw- en slooppuin, enz. De belangrijkste vraag is nu of de vervuiling moet worden weggehaald of in de groeve kan achterblijven. In dat laatste geval spreekt men van de IBC-variant: isoleren, beheeren en controleren.

De gemeente Maastricht en het Limburgs Landschap, samen eigenaar van de Cannerberg, zijn het wachten moe en willen Defensie voor de rechter dagen. Inzet de sanering die miljoenen gulden gaat kosten. Defensie heeft dat geld niet en probeert de JOC (Joint Operations Centre) van de NAVO aansprakelijk te stellen, maar die staat ook niet te springen om de sanering te betalen. Wordt vervolgd..

KNIPSELS

TRAJECT DE VOLKSKRANT 24.12.1994

Het Alhambra in Limburgse mergel

Tussen 1880 en 1968 trokken enkele honderden studenten van de Jezuïeten de Cannerberg van Maastricht in om de mergel met beitel en kwast te lijf te gaan. Zij lieten een spoor na van fraaie tekeningen en beeldhouwwerken. De Jezuïetenberg is nu een unieke groeve waar massatoerisme niet welkom is. Verslaggever Ranne Hovius maakt met voorzitter en gids Peter Houben en Laurence Backerra een wandeling door de berg. Een verhaal over Jezuïeten en berglopers, Tjechen, Javanen en Engelsen, kortom, de Jezuïetenberg ten voeten uit.

Terwijl Amerikaanse GI's bidden in een Maastrichtse kerk, redden hun kameraden in de Ardennen

Nachtmis voor de slag

KERSTINKIJK DE LIMBURGER 24.12.1994

Maastrichts onbekendste, maar zeker niet onbelangrijkste oorlogsmonument is De Schark. Daar werd met Kerstmis 1944 door een Amerikaanse legeraalmoezenier een nachtmis opgedragen voor soldaten die de daarop volgende dagen naar het front in de Ardennen moesten. Van de 800 militairen die in en rond Maastricht gelegerd waren keerden er maar 50 van terug. De Limburger wijdt een hele pagina aan de geschiedenis van de Nachtmis 1944

HET BELANG VAN
LIMBURG
13.12.1994

DE LIMBURGER VRIJDAG 16 DECEMBER 1994

Van onze verslaggeverster

DE LIMBURGER WOENSDAG 11 JANUARI 1995

Van onze verslaggever

Er hebben zich, aldus de Encl-voortlichter, nog geen ongelukken voorgedaan bij de medewerkers van de fabriek. Maar de netten moeten voorkomen dat het

KNIPSELS

Het Belang van Limburg 26.10.1994

"WE DOEN ALVAST NIET AAN HORIZONVERVUILING"

Een reportage over de grotwoning van Frans Bergsteyn en Romy van Mulken in de Geulhemerberg. Voor dat het zover was moesten er heel wat ambtelijke klippen omzeild worden. "Om een vergunning te krijgen moesten naast de gemeente en provincie ook andere instanties hun goedkeuring geven. Omdat de groeve een natuurbeschermingsgebied is van hoog landschappelijke waarde moesten natuurverenigingen zich uitspreken. Het gebied is waterwinningsgebied, zodat de watermaatschappij ook haar zegje kreeg. Staatstoezicht deed een stabiliteitsonderzoek, er was een verslag nodig van de bescherming stads- en dorpsgezicht en omdat het een bosgebied is dienden bestemmingsplannen worden gewijzigd. "Al die vergunningen lieten vijf jaar op zich wachten. Vanaf 1990 zijn we met het kapwerk begonnen. In feite hebben we een doos in een doos gebouwd." Er volgt dan een beschrijving van de woning. "Hun daktuin is 9 ha groot en hun kelder 25 km lang. Het verhaal (met kleurenfoto) eindigt met een uitgebreid verslag over de historie van de Geulhemergroeve.

De Limburger 24.10.1994

"HADDEN ZE TOEN GEEN MACHINEGEWEREN?"

Verslag van een rondleiding door het achttiende eeuwse fort Sint Pieter Maastricht. VVV-gids (en SOK-lid) Norbert Hensink leidt een groep toeristen rond. In een sfeerverslag van 6 kolommen met foto noteert journaliste Monique Evers de vragen van de toeristen en de reactie van Norbert. Norbert eindigt met "Ik hoop dat jullie een stukje van het fort mee naar huis nemen. In gedachten natuurlijk. Anders blijft er hier niets over".

Opvulling onderaardse groeven veel te duur

RIEMST.—In het centrum van Val-Meer zijn sedert enkele maanden twee straten afgesloten voor het verkeer. Dit omwille van instortingsgevaar van de onderaardse mergelgroeven. Er bestaan plannen voor opvullingswerken maar de *beding* viel veel te duur uit zodat een nieuwe, beperkte, aanbesteding moet worden uitgeschreven. De bewoners moeten dus nog een tijdje geduld oefenen vooraleer hun veiligheid echt is verzekerd.

Het gaat om een gebied in de omgeving van de Grotestraat en de Mielestraat. Over een oppervlakte van 42 are bevinden zich daar een 30-tal private grotten, ontstaan door de winning van mergelblokken waarmee destijds woningen werden gebouwd. Een tiental woningen staan geheel of gedeeltelijk op holle ondergrond.

Toen het Mijnwezen enkele maanden geleden waarschuwde voor de gevolgen van trillingen, veroorzaakt door het zwaar verkeer en meteen ook aanbevelingen gaf werd het kruispunt Grotestraat-Mielestraat voor zwaar verkeer gesloten. De gemeentelijke technische dienst stelde ook plannen op voor opvullingswerken waarvoor 2.100 m³ zand moet worden aangevoerd. De plannen – waarvan de uitvoering 1,25 miljoen fr zou kosten – werden op 20 september door de gemeenteraad goedgekeurd. Bij de bieding bleek uiteindelijk dat de werken meer dan het dubbele zouden kosten. Het schepencollege heeft dan maar een nieuwe beperkte aanbesteding uitgeschreven. Voor 19 december eerstkomend worden de biedingen verwacht. Het is alleszins de bedoeling om de werken in het voorjaar te laten uitvoeren. Dit is immers de enige mogelijkheid om de toestand te normaliseren. De grotten hebben jarenlang onder water gestaan en toen het water wegtrok, werd vastgesteld dat het kalksteendak tussen de pijlers was uitgevallen. Daardoor hebben de grotten hun stevigheid verloren.

V.M.

prikbord

• Groeve

Ook dit jaar wordt de Geulhemmergroeve tijdens de kerstdagen opengesteld voor publiek. De groeve is op eerste en op tweede kerstdag open van twee tot zes uur. Tegen betaling van twee gulden per persoon kunnen belangstellenden onder deskundige leiding een tocht maken door het gangenstelsel. Te bezichtigen zijn onder andere het Blokkbrekersmuseum, de Oranjegalerij, de Karel de Grote Galerij, de kapel uit 1798 en diverse houtskooltekeningen. De Geulhemmergroeve is gelegen aan de Geulhemmerweg 30A in Berg en Terblijt.

Nepalese kerstmarkt in Belgisch Wonck

Kerstmarkt komend weekeinde in de grotten Wonck, vlakbij Maastricht, is er een Nepalese. De organisatie is in handen van Nepal, die be...

De kranten stonden in december weer vol met "wervende" artikelen over Kerstmarkten ondergronds. De strekking van de verhalen mag bekend worden geacht.

Nu is het al zover, dat als er

GEEN KERSTMARKT

ondergronds plaats vindt, daar al groot melding van gemaakt wordt!!

OM OVER NA TE DENKEN

Kerstmarkt niet meer in de Sint Pietersberg

ven waarin ik om de vergoeding verzocht en dat heb ik in augustus gedaan."

Ontkenning

provinciale coördinator mondeling toegevoegd. "Ik heb die...

er van uit dat de zaak een schriftelijke na, in kann was."

Met

De kerstmarktgroep Jongeren is ontsta...

Kerstmarkt St. Pieter dit jaar niet in grot

12/12/94

Maastricht. Zondag 11 december a.s. houdt de werkgroep 'Jongeren voor Jongeren' uit de Maastichtse wijk St. Pieter...

maar
„Aan
veel m
jamme
niet in
gaan
Rosi
stelsel
hij

ker
Maas-
geren
s op de
mdat ze
kerstmarkt
grotten
Pietersberg.
groep
haar
Maar
de

Ditmaal een verhaal dat zich weer in Geulhem afspeelde. Het verhaal komt uit "Het land van Valkenburg" waar het artikel in 1960 op 20 januari voor het eerst werd gepubliceerd, nadien geloof ik nogmaals in de "Geulrand".

DE TAMBOER VAN GEULHEM

De rotswoningen eertijds de grote attractie van Geulhem bestaan niet meer, schreef de Valkenburger Th. Dorren in De Nedermaas in 1929. Ofschoon de verdwijning van deze de hedendaagse mens onwaardige huisvesting te loven is uit een humanitair oogpunt, het schilderachtige en romantische van het tegen de steile bergwand gevelde minimale dorpje heeft er veel bij ingeboet.

Een tiental dezer primitieve woongelegenheden waren ofwel in de rots hier en daar uitgekapt ofwel er was gebruik gemaakt van natuurlijke spelonken die zo goed en kwaad als het ging met een stapelmuur aan de lichtzijde werden afgesloten. In een dier spelonken woonde - het zal omstreeks de zeventigste jaren in de vorige eeuw geweest zijn - de tamboer van Geulhem. De oudsten onder ons, zo schreef Dorren, hebben hem nog gekend, eenogig, hoog en fors; een van zijn ogen had hij in de slag bij Waterloo verloren, maar het overgeblevene kon schitteren als een bliksemstraal. En dan volgt het verhaal van de tamboer van Geulhem, dat wij graag onder de aandacht van onze lezers willen brengen.

Mijn vriendje en ik waren nog jong en stelden natuurlijk veel belang in de "oude nobele schutterij der stad ende vryheit Valckenborgh" die we tijdens de juist voorbij kermis hadden zien "optrekken", maar vooral stelden wij belang in de oude eenogige tamboer, die zo verrukkelijk op de grote houten tronk kon slaan, dat het jongenshart in de marsmaat meeroffelde. Dan liepen we onvermoed urenlang in de achterhoede der "nobeles" mee en militaire instinkt van honderden voorgeslachten werd in de jongensziel wakker getrommeld, zodat op die fascinerende trommelcadans wij naar het einde der aarde zouden hebben gemarcheerd evenals de kinderen uit Hammeln. Voorop liep onze vereerde held uit de grote oorlog, waarin hij als cadet onder Ney de stormmars had geslagen bij Quatrebras. Met zijn bliksemend cyclopoenoog marcheerde hij nu voor de schutterij: ram, plam, rammedeplan, rrram! De kermis was voorbij en we zouden de tamboer, onze tamboer, eens gaan opzoeken in Geulhem. Een half uur later stonden we voor een der beruchte rotswoningen, die men ons had aangewezen als "het hoef van de scheelen tamboer". Nieuwsgierig belangstellend nam ik het uitwendig aanzien van het verblijf op. De ruwe blauwgrijze gekalkte mergelwand vertoonde als toegang een voor vele jaren hemelsblauw geverfde staldeur, waarnaast een raam, welks glasruiten voor het grootste deel gebarsten of gebroken waren en nu met propjes stopverf en stukjes papier bij elkaar gehouden werden. Een met aankomende bessen beladen vlierstruik had tussen deurstijl en rots een groeiplaats gevonden en beschaduwde met zijn loverluifel het lage deurtje.

Een hoger gelegen spelonk zonder afsluiting vormde de eerste verdieping, ze diende blijkbaar voor schuur, hooizolder en droogkamer, gezien de waslijn waarop enige kledingstukken en linnengoed van onbeschrijflijke kleur te drogen hingen. Weelderig tierende slingerplanten bungelden van de hogere bergwand als festoenkranen benedenwaarts, bekoorlijk afgewisseld door donkerglimmend wintergroen, vastklampend aan de grauwe mergel. De nijgende avondzon goot een purperig licht over het brede dal waarin de Geul haar weg kiest vlak langs de rotsen die hun door de zon gekoesterde toppen in het heldere riviertje weerspiegelen.

Wij jongens kenden beide de tamboer. Menige keer hadden we hem met zijn stramme oude benen in de militaire pas voor de valkenburgse schutterij zien marcheren, roffelend op kommando van de onder zware kolbak met terzijde een vuurrode kwast, bedolven tamboer-majoor, die de linkervuist op de heup met zijn zilverbeslagen stok voor hem uit jongleerde. Onze tamboer was echter evenmin een gewoon mens; geen van die jonge kornuiten zoals wij gewoon zijn aan de kop van onze jonge piotjes het kalfsvel de bewerken!

De tamboer van Geulhem was oud, zeer oud. Hij lachte nooit; ernstig stond steeds zijn martiaal gelaat, hetwelk sterk herinnerde aan de grenadiers van Napoleon la garde qui meurt, mais qui ne se rend pas!

Gemeenzaamheid was hem niet eigen en hoewel wij ons als jongens zeer tot de man aangetrokken voelden, durfden we toch geen praatje met hem maken, veel minder ons te zijnen kost amuseren, iets waar de majoor-kommandant en zelfs de koning der "nobeles schutterij" niet aan ontkwamen.

Voor een deel lag dit aan de bruinlaken jas van oude snit, die zijn brede schouders eng omsloot, voor een deel aan de drie medaljes en een zilveren kruis op zijn borst. De franse medalje van Mont St. Jean, zoals de Fransen de veldslag van Waterloo noemden, was zijn voornaamste ereteken, steeds glimmend opgepoetst, aan een rood-wit lint.

"Zou hij thuis zijn?" vroegen we ons af. We klopten aan en hoorden een stille vrouwenstem: "Wee ies dao ? Komp mer in!" Op de gedachte dat er nog iemand ander dan de tamboer, die heel ons denkvermogen in beslag had, in het huis kon wonen, waren we niet gekomen. We aarzelden aan het gullen aanbod van "mer in te komme" gevolg te geven, toen we het klotsen van klompen en het gestamp van een kruik van binnen vernamen en de deur werd opengetrokken door een afschuwelijke, lelijke oude vrouw, een type om later tot de heks van Geulhem te worden verheven. "Wat moet deer hubbe, kingerkes?" "Woont hie neet den tamboer?" "Jowaal, wat mot deer van em?" "Veer wollen ins vraoge of hee neet de trom veur eus kos houwe". "Es deer mieg mer betaalt, zal ieg et heum ins

vroage". We doken tegelijkertijd in de zak en ieder gaf 'n klein zilverstukje. De oude heks bracht de hand met de twee geidstukjes dicht aan de roodgerande ogen: "annen hauve frang en e krentsche 't ies goed jong hieere, 'eg gaon 't heum zekke". We hadden nog altijd buiten de spelonk gestaan; we waren van "kingerkes, jong hieere" geworden en mochten binnen komen.

De vrouw duwde de deur achter ons dicht en klotste naar de stoookhaard diep op de achtergrond waar de tamboer bezig scheen op een vuur van sprokkelhout iets te bereiden, 'n toneeltje dat sterk deed denken aan de avondschoon van Gerard Dou. De spelonk was door de lichtbron van het vuur, spaarzaam, doch grillig verlicht, slechts langzaam begonnen we de verschillende figuren, fantastisch beschenen door het tweelicht van buiten en binnen te onderscheiden. De wanden waren onbeschrijfelijk zwart-bruin, een scherpe rooklucht vulde de ruimte, waarvan de vloer met beukenloof bedekt was. Een hoge laag varens in de uiterste hoek scheen de legerstede te zijn, in de wanden ontdekten we uithollingen die als kast dienden; in de diepste uitholling stond een sneeuw witte geit die dreigend haar sierlijk gebogen horens presenteerde. Boven de schouw was een regelmatige nis uitgehold waarin een kleine buste van Napoleon stond onder een glazen stulp, het enige voorwerp van weelde in de armzalige woning.

De oude tikte de man even op de schouder en bracht ons verzoek over. De man bij het vuur keerde ons zijn flink getekend gelaat met de korte bakkebaarden en het schitterend oog toe en nam ons even op. "Maak doe dan de koffie, ieg gaon met de jonges de berg op". Met de knokkelige handen op de kruk, de sterk gebogen rug en het groezelig grijze haar in bosjes onder een eens violetkleurig mutsje uitpuilend knikte de oude vrouw een soort van toestemming. Behoedzaam rolde de tamboer zijn trom uit een oude deken, gespte de bandelier met de twee koperbeslagen stokken om de schouder, streelde even over het trommelvel, liet de snaren klinken en kommandeerde: en avant, marche!

Gedrieën liepen we het huis uit en volgden een paadje, de tamboer iiep voorop, dat ons naar het bergplateau een paar honderd voet boven de woning voerde. Ik dacht aan de trom op Rembrandt's Nachtwacht door voorvaderlijke bekrompenheid gehalveerd, hier echter ongeschonden voor ons. Eningszins hijgend bereikten we het plateau, vanwaar men een breed uitzicht heeft naar de vier windstreken.

De trom werd met een beugel aan de bandelier bevestigd, de stokken voorzichtig door de hand geschoven tot de vereiste balans was verkregen; de tamboer scheen groter te worden, zijn gestalte rees kaarsrecht en het oog werd vervaarlijk van schittering. Hij maakte front naar het zuiden met een militair saluut. "Daar ligt Parijs, daar rust mijn keizer" - en na een poos stilte - "in veertig ben ik te voet naar Parijs gegaan, toen ze de keizer in een nieuw graf van marmer hebben gelegd en ben weer te voet terug gekomen". De man haalde diep adem, iets als een snik of een zucht, en toen met vaste stem aankondigend: De slag van Waterloo. Kunt u zich een muzikale schildering, het relaas van een krijgs-episode uitgevoerd op een trom denken? Het was iets indrukwekkends, het moge ongelooft schijnen, ik verklaar zo onder de indruk van het maatgeluid te zijn gekomen, dat ik geheel de scene zich als voor mijn oog zag ontrollen, ook zonder de korte toelichting van de tamboer. Daar was een kunstenaar aan het woord; ik zag dingen gebeuren die zich geleidelijk en helder voor mijn oog ontrollen als waren ze in gloeiende verzen en vloeiend proza geschreven.

Eerst de gecadenseerde slag waarmee de tamboer zijn spel inzette, de regelmatige stap van de aanrukkende legers, nu en dan beheerst door een frans marstempo, afgewisseld door een pruisische mars, zwaarder en anders van faktuur. Ongemerkt had hij een klein fluitje in de mond genomen en gaf met een paar tonen de engelse pijpen aan. Dan volgt een zwaar gedreun in drie tempo's, hetwelk de cavallerie in gestrekte draf aan ons voorbijvoert. Plotseling valt het geschutgebulder in, eerst enige kartetskallen, dan de zware artillerie met een kracht van slagen dat ik elk ogenblik vrees de trom uit elkaar te zien barsten. De kanonschoten worden gedistancieerd en sterven weg. Nu ratelen de salvoes uit de musketlopen, waartussen het geknal der mortieren en houwitsers door slagen op de rand en op de zijwand voorgesteld. Men hoort de ruitery chargeren, een batterij wordt tot zwijgen gebracht. Weer trekken regimenten voetvolk voorbij, nog een enkel kanonschot, de troep verwijderd zich tot het geroffel voortdurend minder wordt en in een smorzando wegsterft. Zijn keizer heeft de slag verloren. Met gespannen aandacht hebben wij de schildering van het gevecht gevolgd. Onze geestdrift vermeerderd nog bij het aanschouwen van de tamboer, die als in extase in de verte blik als zag hij gebeuren wat hij op zijn trommel vertolkt. Zijn gelaatstreken werden in het doorleefde strijdgewoel hard als staal, zijn cyclopen-oog schittert met onheimelijke glans als van een fakir in geestvervoering. Het laatste geluid is weggestorven, dan komt de ontspanning.

Met een weemoedige blik gespt hij het instrument los en werpt het over de schouder. "Kom jongens, we gaan naar huis". "Mag ik de trom dragen tamboer?" "Si mon brave" klonk het antwoord. Zijn geest was nog in het keizerlijke leger, want zijn blik, anders zo scherp, leek wezenloos.

Wij jongens droegen om beurten de dierbare trom naar beneden en stapten achter de tamboer de spelonk binnen, we reikten hem bedeesd de hand, hetgeen hij niet wilde zien. Gebogen ging hij weer bij de haard zitten. Om beleefd te zijn zeiden we: "Goeden avond, vrouw tamboer!" te de oude vrouw, die ons daar straks "jong hieere" had betiteld. Onze goed gemeende afscheidsgroet scheen een belediging voor haar te zijn. "Ieg bin gein vrouw tamboer, ieg bin vrouw Kupersch, schoetsnaze dao der zeet!" Van "jong hieere" waren we tot "schoetsnaze" gedegradeerd en met enige begrijpelijke haast stoven we de hut uit en de helling er voor af, uit angst voor de afschuwelijke heks die met haar kruk dreigend in het deurgat verscheen.

Hoe de burgerlijke verhoudingen tussen de tamboer en de oude heks waren heb ik nooit kunnen achterhalen.

De prent op de voorkant is van de bedoelde grotwoning.

AFZ: NL 6228 GH 6